ACV 2612.

R

PENILAIAN PENULISAN BUKU TATABAHASA BAHASA MELAYU: SATU ANALISIS 'TEORI' ATQAKUM

OLEH

RAFIZAH BT. MOHD RASIDI

JGA 99021

Disertasi Untuk Memenuhi Keperluan
Ijazah Sarjana Pengajian Melayu (M.A.) di Akademi Pengajian Melayu,
Universiti Malaya, Kuala Lumpur.

JABATAN BAHASA MELAYU
AKADEMI PENGAJIAN MELAYU
UNIVERSITI MALAYA
KUALA LUMPUR
SESI 1999/2000

Perpustakaan Universiti Malaya
A510822970

PERAKUAN PELAJAR

Saya seperti nama di bawah mengaku bahawa disertasi ini merupakan hasil usaha saya sendiri kecuali bahan-bahan atau petikan yang dinyatakan sumbernya.

Tandatangan :

Nama : RAFIZAH BT. MOHD RASIDI

Tarikh : 30 Mei 2000

PLAGIAT ADALAH SATU JENAYAH AKADEMIK

DEDIKASI

TERIMA KASIH KEPADA YANG MENGERTI DAN MEMAHAMI SEHINGGA SELESAINYA DISERTASI INI

Mohd Maulana, Nur Farhana, Nur Syafiqah
Mohd Rasidi, Rokiah, Ahmad @ Darus, Rumi
serta
Keluarga yang Sentiasa Memberi Dorongan
dan Bantuan

PISANG EMAS DIBAWA BELAYAR,
MASAK SEBIJI DI ATAS PETI;
HUTANG EMAS BOLEH DIBAYAR,
HUTANG BUDI DIBAWA KE MATI.

PENGHARGAAN

Syukur ke hadrat Allah S.W.T. yang sentiasa mengurniakan kudrat kepada diri penulis dalam proses menulis disertasi ini. Pelbagai cabaran yang telah ditempuh sepanjang kursus ini adalah pengalaman yang mengharumkan taman kehidupan, dan segala dugaan yang merintangi perjalanan adalah ilham yang memantapkan fikiran dan kekuatan.

Pertamanya, penulis ingin merakamkan setinggi-tinggi penghargaan kepada penyelia penulis, Prof. Madya Dr. Rogayah bt. Abd. Razak. Beliau banyak memberi panduan, idea, serta galakan kepada penulis dalam proses menyiapkan disertasi ini. Perbincangan dan perkongsian idea serta pendapat, banyak memberi input terhadap penulisan ini. Budi yang telah dicurahkan akan tetap menjadi ingatan di sepanjang pencarian ini.

Penulisan turut merakamkan penghargaan kepada semua pensyarah yang telah mencurahkan 'telaga ilmu' kepada diri penulis sepanjang kursus ini (Jun 1999 - Mei 2000). Kepada Prof. Datuk Dr. Nik Safiah Karim, Prof. Madya Dr. Sanat Md. Nasir, Prof Dr. Wan Abd. Kadir Wan Yusoff, Prof. Dr. Abu Hassan Sham, Dr. Rogayah Abd. Razak, Dr. Abdul Razak Ab. Karim, dan En. Nuwairi Haji Khaza'ai. Ilmu yang diberi akan dimanfaat sebaik-baiknya ke jalan yang terbaik di dunia dan akhirat. Insyaalah.

Penghargaan ini paling istimewa kepada keluarga yang dikasihi. Sesungguhnya kalian telah terlalu banyak berkorban diri demi 'pencarian' ini, terutama suami yang sentiasa menemani diri penulis di sepanjang perjalanan, sering memberi input yang diperlukan, dan menimbunkan semangat padu pada ketika-ketikanya diri ini kian 'lesu' dimamah belenggu waktu, kepada kedua-dua ibu bapaku yang tidak terkira akan keringatnya, kedua-dua ibu bapa mertua yang sentiasa mendoakan, puteri-puteriku yang ceria selalu, serta semua ahli keluarga yang memberi sokongan dan dorongan padu. Budi kalian akan kekal dalam ingatan.

Tidak lupa kepada rakan-rakan yang sama-sama mengikuti kursus ini. Ribuan terima kasih atas bantuan, idea, dan kemesraan kalian di sepanjang perjalanan kursus ini. Akhir sekali, ribuan terima kasih kepada Pn. Siti Aishah yang menaip disertasi ini.

Sekian, terima kasih.

Pulau Pandan jauh ke tengah,
Gunung Daik bercabang tiga;
Hancur badan dikandung tanah,
Budi yang baik dikenang juga.

Rafizah bt. Mohd Rasidi
Jabatan Bahasa Melayu,
Akademi Pengajian Melayu,
Universiti Malaya,
Kuala Lumpur.
Mei 2000.

ABSTRAK

Tesis ini adalah satu penilaian terhadap penulisan tiga buah buku tatabahasa bahasa Melayu, iaitu **Pelita Bahasa Melayu (Penggal Satu)**, **Tatabahasa Dewan**, dan **Sintaksis-Wacana "Yang" Dalam Bahasa Melayu**. Kajian ini bersifat perbincangan dengan menggunakan 'Teori' Atqakum yang berlandaskan konsep-konsep penting dalam Pengajian Melayu yang lebih serasi dengan bawaan dan jati diri bangsa Melayu.

Kajian ini cuba menetapkan ciri-ciri yang perlu ada di dalam penulisan sesebuah buku tatabahasa bahasa Melayu yang berlandaskan ciri-ciri terbaik serta kekuatan yang ada dalam buku-buku tatabahasa tersebut. Kajian ini juga membuat perbandingan pengupayaan 'Teori' Atqakum berdasarkan buku-buku tatabahasa yang dikaji, serta mengemukakan model cadangan bagi penulisan tatabahasa bahasa Melayu, di samping mengemukakan gagasan cadangan penulisan sesebuah buku tatabahasa bahasa Melayu pada alaf baharu ini.

SINGKATAN DAN LAMBANG

PBM (1)	-	Pelita Bahasa Melayu Penggal Satu
TBD	-	Tatabahasa Dewan
SWY	-	Sintaksis-Wacana "Yang" Dalam Bahasa Melayu
DBP	-	Dewan Bahasa dan Pustaka
T-G	-	Transformasi Generatif
FN	-	Frasa Nama
FK	-	Frasa Kerja
FA	-	Frasa Adjektif
FSN	-	Frasa Sendi Nama
S-D	-	Struktur Dalaman
S-P	-	Struktur Permukaan
A	-	Ayat
A1	-	Ayat 1
A2	-	Ayat 2 (dan seterusnya)
KN	-	Kata Nama
KK	-	Kata Kerja
KA	-	Kata Adjektif
KSN	-	Kata Sendi Nama

⇓ ø	-	Proses Pengguguran
( )	-	Kurungan yang menandakan item atau perkataan yang diketepikan
[ ]	-	Mengurung binaan sintaksis
/ /	-	Unit fonologi yang terkandung adalah fonem

ISI KANDUNGAN

PERKARA	MUKA SURAT
Muka Judul	i
Perakuan Pelajar	ii
Penghargaan	iv
Abstrak	vi
Singkatan dan Lambang	viii
BAB 1: PENGENALAN	
1.1 Pendahuluan	1
1.2 Latar Belakang Penulisan Buku Tatabahasa Bahasa Melayu	2
1.2.1 Penulisan Buku Tatabahasa Oleh Sarjana Barat	2
1.2.2 Penulisan Buku Tatabahasa Bahasa Melayu oleh Sarjana Tempatan	3
1.2.3 Perkembangan Tatabahasa Bahasa Melayu	3
1.2.4 Buku-buku Tatabahasa Kajian	5
1.2.4.1 Pelita Bahasa Melayu (1)	5
1.2.4.2 Tatabahasa Dewan	7
1.2.4.3 Sintaksis-Wacana "Yang" Dalam Bahasa Melayu	8
1.3 Tujuan Kajian	9
1.4 Bahan Kajian	10
1.5 Kaedah Kajian	10
1.6 Teori Kajian	11
1.6.1 Teori-teori PenulisanTatabahasa Terdahulu	11

1.6.1.1 Teori Tradisional 12
1.6.1.2 Teori Struktural 12
1.6.1.3 Teori Tatabahasa Transformasi Generatif 13
1.6.1.4 Teori Wacana 14

1.6.2 'Teori' Atqakum 15

1.6.2.1 Asal Usul Bahasa - 'Allamahulbayan 18
1.6.2.2 Fungsi Bahasa - Liya'budu 19
1.6.2.3 Moden dan Tradisional 20
1.6.2.4 Korpus - Ayat 20
1.6.2.5 Sejagat - Wakhtilaf 21
1.6.2.6 Kearbitrarian - 'Allama 21
1.6.2.7 Keempirisan - 'Ilmulyaqin, 'Ainulyaqin, 'Haqqulyaqin 21
1.6.2.8 Komunikatif - Liyubayyina 22
1.6.2.9 Penggolongan Kata - Khaliq Makhluk 22
1.6.2.10 Makna Tinggi Rendah 23
1.6.2.11 Tatabahasa Luas - Tatabahasa Sempit 23

1.7 Kekuatan 'Teori' Atqakum 24

1.8 Pembahagian Bab 25

BAB 2: PELITA BAHASA MELAYU PENGGAL SATU (PBM I)

2.1 Pengenalan 27

2.2 Jenis Penulisan Nahu PBM (1) 28

2.3 Aspek Yang Dibincangkan Dalam PBM (I) 29

2.3.1 Aspek Fonologi 30

2.3.1.1 Huruf Benar dan Huruf Saksi 30
2.3.1.2 Ejaan dan Tulisan Jawi 31
2.3.1.3 Ejaan Jawi Pada Perkataan Memakai Penambah 31
2.3.1.4 Petua-petua Ejaan Rumi 32

2.3.2 Aspek Morfologi 32

2.3.2.1 Jenis-jenis Perkataan dan Kerja-kerjanya 33

2.3.3 Aspek Sintaksis 37

2.3.3.1 Kaedah Rangkai Kata (Frasa) 37
2.3.3.2 Binaan Ayat-ayat Melayu 38
2.3.3.3 Jenis-jenis Ayat 39

2.4 Ciri-ciri Penulisan Dalam PBM (1) 41

2.4.1 Acuan Latin 42
2.4.2 Pendekatan Preskriptif 42
2.4.3 Dari Bunyi ke Ayat 43
2.4.4 Penghuraian Bersifat Nosional 44
2.4.5 Percampuran Kategori Semantik dan Gramatik 44
2.4.6 Kaedah Terjemah 45
2.4.7 Fokus Penulisan: Penutur Natif 46
2.4.8 Pencerakinan Ayat 47
2.4.9 Bahasa Lisan dan Tulisan Diberi Kepentingan Yang Sama 48

2.5 Kekuatan Buku Tatabahasa PBM (1) 48

2.5.1 Struktur Perbincangan 49
2.5.2 Cara Penulisan 51
2.5.3 Isi dan Huraian 51
2.5.4 Fonologi 52
2.5.5 Peristilahan 53
2.5.6 Wacana Separa 54
2.5.7 Konsep Berenggan dan Konsep Serba Jadi (Fleksibel) 56
2.5.8 Proses Penguraian Ayat 57
2.5.9 Perkamusan atau Leksikografi 58

2.6 Kekurangan Buku Tatabahasa PBM (1) 58

2.6.1 Bersifat Normatif 59
2.6.2 Penggunaan Konsep Preskriptif 59
2.6.3 Ciri-ciri Universal Bahasa 59
2.6.4 Tidak Mampu Menyatakan Kesalahan Dalam Ayat Secara Objektif 60
2.6.5 Banyak Definisi Kabur 61

2.7 Penilaian Terhadap Buku Tatabahasa PBM (1) 61

2.8 Penilaian Pengupayaan Pendekatan Melayu-Islam Dalam PBM (1) 67

2.9 Cadangan Terhadap Penulisan PBM (1) 71

2.9.1 Penggunaan Istilah 72
2.9.2 Penggunaan Fonem / ĕ / Atau / e / Pepet 73
2.9.3 Penulisan Semula PBM (1) 73
2.9.4 Penggunaan Semula PBM (1) Edisi Baharu Di Sekolah-sekolah 74

2.10 Penutup 75

BAB 3: TATABAHASA DEWAN

3.1 Pengenalan 76

3.2 Jenis Penulisan Nahu TBD 77

3.3 Penghasilan Buku TBD 78

3.4 Aspek Yang Dibincangkan Dalam TBD 79

3.4.1 Aspek Morfologi 79

3.4.1.1 Bentuk dan Pembentukan Kata 80
3.4.1.2 Golongan Kata 80
3.4.1.3 Pembentukan Perkataan Baharu 82

3.4.2 Aspek Sintaksis 83

3.4.2.1 Struktur Binaan Ayat 83
3.4.2.2 Ayat Dasar dan Ayat Terbitan 83
3.4.2.3 Susunan Dalam Ayat 83
3.4.2.4 Ragam Ayat 84
3.4.2.5 Jenis-jenis Ayat 84
3.4.2.6 Frasa-frasa 84
3.4.2.7 Ayat 86
3.4.2.8 Proses Transformasi Ayat 86

3.4.3 Aspek Baharu 86
3.4.4 Penetapan Hal-hal Lain 89

3.5 Ciri-ciri Penulisan Buku TBD 91

3.5.1 Mentalisme 91
3.5.2 Alat Pemerolehan Bahasa atau LAD (Language Acquisition Device) 91
3.5.3 Kemampuan dan Perlakuan Bahasa 92
3.5.4 Struktur Dalaman dan Struktur Permukaan 93
3.5.5 Rumus Tatabahasa 96
3.5.6 Rajah Pohon 96
3.5.7 Dari Ayat Turun ke Bawah 97

3.6 Penilaian Terhadap Penulisan TBD 98

3.7 Penilaian Pengupayaan Pendekatan Melayu-Islam Dalam TBD 101

3.8 Kritikan Terhadap TBD 105

3.9 Cadangan Terhadap Penulisan TBD 109

3.1 Penutup 111

BAB 4: SINTAKSIS - WACANA "YANG" DALAM BAHASA MELAYU

4.1 Pengenalan 112

4.2 Jenis Penulisan Nahu 112

4.3 Penulisan Tatabahasa Sintaksis-Wacana "Yang" 113
4.3.1 Pengenalan 113
4.3.2 Keperluan Nahu Wacana Untuk Memeri "Yang" 114
4.3.3 "Yang" Dalam Kajian Terdahulu 116

4.3.3.1 "Yang" Sebagai Kata Ganti 116
4.3.3.2 "Yang" Sebagai Atribut 118
4.3.3.3 "Yang" Sebagai Unsur Opsyenal 119
4.3.3.4 "Yang" Sebagai "Mengesakan" 120

4.4 Penulisan "Yang" Azhar M. Simin (1993) 122

4.4.1 Kerangka 123
4.4.2 Dapatan 123

4.4.3 Rumusan 124

4.5 Penilaian Terhadap Penulisan Buku Sintaksis-Wacana "Yang" 125

4.6 Penilaian Pengupayaan Pendekatan Melayu-Islam Dalam Penulisan SWY 132

4.7 Penutup 136

BAB 5: PENUTUP

5.1 Pengenalan 138

5.2 Perbandingan Pengupayaan 'Teori' Atqakum Dalam Buku-buku Tatabahasa Kajian 138

5.3 Cadangan Model Penulisan Tatabahasa Bahasa Melayu 143

LAMPIRAN 147

BIBLIOGRAFI 149